

УДК 352 (477)

О. В. Курганська*старший викладач кафедри державно-правових дисциплін**(Національний університет "Острозька академія")*

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО СТАТУСУ АКТИВ ПРЕДСТАВНИЦЬКИХ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Акти представницьких органів місцевого самоврядування відіграють важливу роль у механізмі правового регулювання суспільних відносин у державі й виступають головним правовим засобом здійснення місцевим самоврядуванням владних повноважень на відповідній території.

Проблему правового статусу актів представницьких органів місцевого самоврядування частково досліджували такі науковці як Б. М. Свирський [1], С. Г. Серьогіна [2] та інші.

При визначенні статусу актів представницьких органів місцевого самоврядування слід виходити із правового статусу самих представницьких органів місцевого самоврядування.

Конституція України й Закон України "Про місцеве самоврядування" в Україні визначають, що місцеве самоврядування здійснюється територіальною громадою в порядку, встановленому законом, як безпосередньо, так і через органи місцевого самоврядування: сільські селищні, міські ради та їх виконавчі органи; спільні інтереси територіальних громад представляють районні та обласні ради. Конституція України, Закони України, інші нормативно-правові акти визначають права та обов'язки представницьких органів місцевого

самоврядування, що складають основу правового статусу представницьких органів.

Серед них важливою ознакою, що визнає статус представницьких органів, є те, що до їх складу входять депутати, які обираються жителями села, селища, міста, району, області на основі загального, рівного, прямого виборчого права шляхом таємного голосування строком на п'ять років для вирішення найважливіших питань місцевого значення в межах Конституції та Законів України [3, с. 73]. Представницькі органи не підпорядковуються будь-якому вищестоящому державному органу, вони лише є підзвітними та відповідальними перед територіальною громадою, яка їх обрала.

Особливості правового статусу представницьких органів місцевого самоврядування розкриваються у їх компетенції. Так, для представницьких органів базового рівня – сільських, селищних, міських рад, відповідно до Закону України "Про місцеве самоврядування" (далі в тексті – Закону), існує два види повноважень: загальної та виключної компетенції. Сільські, селищні, міські ради, відповідно до ст. 25 Закону, правомочні розглядати й вирішувати питання, віднесені Конституцією та іншими законами до їх відання, а ст. 26 Закону визначає питання їх виключної компетенції [4, с. 13]. Для районних та обласних рад Закон у ст. 43 визначає лише питання, які вирішуються районними та обласними радами виключно на їх пленарних засіданнях [4, с. 38].

У межах своїх повноважень ради приймають нормативні та інші акти у формі рішень [4, с. 54], які, відповідно до ст. 144 Конституції України, є обов'язковими до виконання на відповідній території [3, с. 75].

Що являють собою рішення ради і які їх відмінні ознаки?

По-перше, рішення ради є правовими актами.

По-друге, це підзаконні акти, які повинні відповідати Конституції та законам України.

По-третє, вони видаються в межах повноважень представницьких органів, визначених Конституцією та законами України.

По-четверте, рішення ради є юридично владними волевиявленнями представницьких органів місцевого самоврядування, які виступають важливим засобом практичної реалізації завдань та функцій місцевого самоврядування.

По-п'яте, ці акти носять імперативний характер і є обов'язковими для адресатів.

По-шосте, вони встановлюють загально-обов'язкові на відповідній території правила поведінки.

По-сьоме, вони створюють правову базу для видачі актів виконавчих органів та посадових осіб місцевого самоврядування.

По-восьме, вони видаються у формі письмового документа з дотриманням встановлених правил;

По-дев'яте, вони повинні пройти відповідні стадії підготовки проекту, узгодження, прийняття.

По-десяте, вони приймаються на пленарному засіданні після обговорення більшістю депутатів від загального складу ради.

Таким чином, акти представницьких органів місцевого самоврядування – це владні, підзаконні акти, прийняті у формі рішень в установленому законом порядку на пленарному засіданні ради в межах її повноважень, визначених Конституцією та законами України, які спрямовані на реалізацію завдань та функцій місцевого самоврядування, і є обов'язковими до виконання на відповідній території.

Особливості статусу актів представницьких органів місцевого самоврядування також проявляються у видах рішень. Так, законодавець поділяє рішення рад на нормативні та інші акти.

Нормативні акти відіграють важливу регулятивну роль, так як містять норми, що встановлюють загальні правила регулювання одноманітних

відносин, розрахованих на довготривале використання й не мають конкретного адресата. Прикладом таких норм можуть служити рішення сільських, селищних міських рад щодо затвердження правил із питань благоустрою території населеного пункту, дотримання в ньому чистоти, торгівлі на ринках, а також із питань боротьби зі стихійним лихом, епідеміями, епізоотіями, за порушення яких передбачено адміністративну відповідальність [4, с. 17]. Важливим нормативним актом, що затверджується сільською, селищною, міською радою, виступає також Статут територіальної громади, який регулює здійснення місцевого самоврядування із врахуванням історичних, національно-культурних, соціально-економічних та інших особливостей [4, с. 17].

Рішення представницьких органів місцевого самоврядування нормативно-правового характеру набувають чинності з моменту їх офіційного оприлюднення, якщо радою не встановлений більш пізній строк введення цих рішень у дію [4, с. 55]. Закон не встановлює обов'язкову державну реєстрацію нормативних актів представницьких органів місцевого самоврядування, окрім державної реєстрації Статуту територіальної громади в органах Міністерства юстиції України [4, с. 12]. Відсутність державної реєстрації нормативних актів представницьких органів місцевого самоврядування створює проблему як відповідності окремих таких актів Конституції й законам України, так і повноваженням представницьких органів місцевого самоврядування, а також ускладнює можливість у їх використанні з боку громадян, підприємств, установ, організацій, розташованих на відповідній території.

Інші акти представницьких органів місцевого самоврядування – це акти індивідуального характеру, які вирішують конкретні питання, та мають конкретного адресата. Переважна більшість питань, які вирішуються представницькими органами, пов'язані з вирішенням конкретних питань. Прикладом таких рішень є рішення по запитах

депутатів, щодо відчуження комунального майна, з питань регулювання земельних відносин та інших [4, с. 14-15].

Індивідуальні акти представницьких органів місцевого самоврядування за юридичними властивостями можуть бути зобов'язуючими, забороняючими, уповноважуючими.

Особливостями прийняття актів представницьких органів місцевого самоврядування є те, що вони приймаються відкритим (у тому числі поіменним) або таємним голосуванням. Причому таємне голосування є обов'язковим із питань обрання на посаду та звільнення з посади секретаря ради, про дострокове припинення повноважень сільського, селищного, міського голови, з питань обрання голови, заступника голови районної, обласної ради, звільнення їх із посади; про недовіру голові відповідної державної адміністрації; внесення районною, обласною радою пропозицій до Кабінету Міністрів України щодо голови відповідної місцевої адміністрації [4, с. 54].

Ще однією особливістю рішень сільських, селищних, міських рад є так зване "ветування рішення ради з боку сільського, селищного, міського голови" [4, с. 21]. Воно полягає в тому, що рішення сільської, селищної, міської ради в п'ятиденний строк із моменту його прийняття може бути зупинено сільським, селищним, міським головою з обґрунтуванням зауважень та внесено на повторний розгляд відповідної ради, яка повинна повторно розглянути дане рішення у двотижневий строк. Таке рішення набуває чинності, якщо рада підтвердила його двома третинами депутатів від загального складу ради [4, с. 54].

Конституція та закони України містять певні вимоги юридичного характеру до рішень представницьких органів місцевого самоврядування. Вимоги організаційно-технічного характеру містяться в регламентах, які приймаються самими представницькими органами [4, с. 13].

Так, основні юридичні вимоги, що ставляться до актів представницьких органів впливають із вимог ч. 3 ст. 24 Закону України "Про місцеве самоврядування" згідно з яким органи місцевого самоврядування діють лише на підставі, у межах повноважень та у спосіб, передбачені Конституцією й законами України.

Акти представницьких органів місцевого самоврядування з мотивів їх невідповідності Конституції та законам України зупиняються в установленому законом порядку з одночасним зверненням до суду [3, с. 75] й визнаються незаконними в судовому порядку [4, с. 55]. Разом із тим, залишається неврегульованим на законодавчому рівні порядок зупинки дії актів органів місцевого самоврядування, що є на сьогодні практичною проблемою.

Таким чином, особливості актів представницьких органів місцевого самоврядування впливають із природи самих представницьких органів і встановлюються Конституцією та законами України.

Список використаних джерел

1. Свирский Б. М. Государственное строительство и местное самоуправление в Украине: Учеб. пособие / Б. М. Свирский. – Х. : Эспада, 2001. – 486 с.
2. Державне будівництво та місцеве самоврядування в Україні // За ред. С. Г. Серьогіної. – Х. : Право, 2005 – 256 с.
3. Конституція України (з офіційним тлумаченнями Конституційного Суду України) / В. Ф. Погорілко, В. Л. Федоренко. – Х. : Наукова думка, 2006. – 210 с.
4. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України ; За станом на 1 лютого 2006 року / Верховна Рада України. – Офіційний текст. – К. : Видавництво "Право", 2006. – 80 с.

Курганська О. В.

Особливості правового статусу актів представницьких органів місцевого самоврядування

У статті досліджуються особливості правового статусу рішень місцевих рад, які є основною юридичною формою реалізації завдань та функцій місцевого самоврядування та є обов'язковими для виконання їх органами, підприємствами, установами, організаціями, а також громадянами території, де розташовані ці органи

Ключові слова: представницькі органи місцевого самоврядування, компетенція представницьких органів місцевого самоврядування, акти нормативно-правового характеру, акти індивідуального характеру

Курганская Е. В.

Особенности правового статуса актов представительских органов местного самоуправления

В статье исследуются особенности правового статуса решений местных советов, которые являются основной юридической формой реализации заданий и функций местного самоуправления и являются обязательными для исполнения их органами, предприятиями, учреждениями, организациями, а также гражданами, проживающими на территории, где находятся эти органы

Ключевые слова: представительские органы местного самоуправления, компетенция представительских органов местного самоуправления, акты нормативно-правового характера, акты индивидуального характера

Kurganska O. V.

The legal status peculiarities of the local authority ordinances

The legal status peculiarities of the local authority ordinances which are regarded as the fundamental legal form of realization of local government goals and functions, and are mandatory to be complied with by the authorities, enterprises, institutions, organizations and the citizens within the territory where the authorities are situated are being researched in the article

Key words: representative bodies of local government, competence of representative bodies of local government, regulatory and legal acts, acts of individual character